

IMPLICAREA SOCIALĂ A BISERICII – PRIORITATE A MISIUNII INTERNE CONTEMPORANE

George Istodor *

Abstract: The social involvement of the Church is and will be a priority of the ecclesiastic internal mission an act born by God's love for all the people and from the love of the neighbor including of the enemies, as an order and an absolute evangelic advice. Although the absolute priority of the orthodox religious life resides in the liturgical dimension of religion, still the social assistance remains fundamental in efficient and concrete combating of poverty, of the immigration and of any other form that leads to the dehumanization of the human being. The Church social assistance does not have to have an objective the material religion of the human being, but, in the first place, the enrichment in God of the contemporary human being and must show all of us alive and dynamic in the Christ Church combining, in the religious life the contemplation with the action the prey with the self help. The Orthodox social assistance does not have to feed the passions of the human being and does not encourage, in any way, any form of begging.

Key words: social assistance, internal ecclesial mission, poverty, immigration, family, human person, the early church, Vasiliada, philanthropy

Introducere

Misiunea internă a Bisericii are ca parte integrată asistența socială pe care aceasta trebuie să o manifeste cu privire la omul

* PhD, Rev Professor, "Ovidius" University , Faculty of Orthodox Theology, Constanța, Romania.

contemporan și la societatea actuală. Implicarea în social a Bisericii care este deopotrivă deziderat, necesitate și prioritate. Este deziderat pentru că presupune efortul nostru de a răspunde lui Dumnezeu, chemării Lui, de a ajuta pe cei în nevoi și suferințe, slujirea acestora înseamnă – în registrul chenotic hristic – slujirea lui Dumnezeu însuși. Este necesitate pentru că vine în ajutorul semenilor în mod concret, accentuează dinamismul vieții misionar-religioase și ne arată vii în relația de ascultare și comuniune cu Sfânta Treime, dar și în relația plină de iubire și milă față de aproapele suferind. Este, de asemenea, prioritate pentru că ordonează și ierarhizează în mod firesc propria noastră acțiune misionară pe planul iconomic, accentuând aspectul instituțional al Bisericii în lucrarea sa în lume.

Biserica, după modelul absolut al Mântuitorului, are în ființa sa teandrică două aspecte care se îmbină în mod armonios: 1) aspectul duhovnicesc care ține de relația cu Dumnezeu în Biserică dar și în sufletele credincioșilor care este fundamentală; 2) aspectul instituțional al Bisericii care îi permite acesteia să inter-relaționeze cu celelalte instituții fundamentale ale statului iar prin această cooperare să se ajungă la ajutorarea concretă a celor în nevoi și suferințe.

Primului aspect îi corespunde implicarea socială a Bisericii ce izvorăște din iubirea aproapelui, iar aceasta se întemeiază pe iubirea omului față de Dumnezeu și, mai ales, pe iubirea lui Dumnezeu față de om. Iubirea creștină nu se epuizează în iubirea lui de Dumnezeu.¹ Ea cuprinde, ca parte constitutivă și iubirea

¹ Ființa divină nu poate fi înțeleasă și contemplată, în viața sa interioară treimică, decât ca „plenitudinea iubirii” existente în persoane și între persoane. Această iubire nu este ceva static, limitat, în mod exclusiv, la raportul dintre Persoanele Treimice, ci se revarsă în afară, în creație, Treimea fiind izvorul iubirii, care se revarsă și se manifestă plenar asupra omului. „Iubiților, să ne iubim unii pe alții, pentru că dragostea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu, Care ...rămâne întru noi și dragostea lui în noi este desăvârșită” (I Ioan 4, 7, 12). De aceea, creștinismul înfățișează pe Dumnezeu ca pe „un Dumnezeu familiar care vrea pe fiii săi strânși în jurul Lui, un Dumnezeu iubitor de oameni, cum este preamărit și invocat în atâtea din ecfonisele rugăciunilor ortodoxe: <<că bun și iubitor de

aproapelui „ Iar a doua poruncă – zice Mântuitorul – este să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Matei 22, 38). Această poruncă este mai veche decât creștinismul. Dar Iisus Hristos este Acela care o investește cu forța menită să o ducă la înfăptuirea unor revoluționare răsturnări morale. Adevărata rădăcină a acestei iubiri este aceeași din care răsare și iubirea către Dumnezeu, este iubirea lui Dumnezeu către om. Iubirea creștină către aproapele este ființial legată de iubirea către Dumnezeu.

Sub pretextul iubirii lui Dumnezeu, omul a fost urât și disprețuit, torturat și ucis. Iată de ce evanghelistul Ioan numește mincinos pe cel care zice că iubește pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște. Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-L iubească, căci porunca lui Hristos este: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său (I Ioan 4, 20-21).

Neîncadrată în iubirea lui Dumnezeu, iubirea de semeni poate degenera în mijlocul de exploatare a semenului în folos personal; sau poate să substituie iubirea creștină cu iubirea umanitară capitalistă în care omul ajunge doar o unealtă de producție economică și poate să conducă la confundarea iubirii creștine cu sentimentul de milă. De aceea, asistența socială făcută în lipsa de iubire a semenului tău este seacă și nu duce niciodată la bun sfârșit ².

Celui de-al doilea aspect îi corespunde asistența socială a Bisericii ca activitatea eficientă și mântuitoare a celor integrați în ea, într-un dialog constructiv cu toate instituțiile statului ce-și propun slujirea și ajutorarea celor în nevoi. Creștinismul înainte de a fi o filozofie și de a avea, un concept despre viață, reprezintă anumite principii de conducere socială, care trebuiesc să fie realizate. Am putea spune că creștinismul în general – noi vorbim și de Biserica Ortodoxă în speță – are anumite norme, pe care credincioșii trebuie să le urmeze în alcătuirea socială.

oameni Dumnezeu ești...>>”. (Pr. Prof. Ene Braniște, *Idei, principii și preocupări sociale în cultul Bisericii Ortodoxe*, în *Studii Teologice*, an IV, nr. 7-8, 1952, p. 436.

² Florica Mănoiu, Viorica Epureanu, *Asistența socială în România*, în “S.T.” nr. 5-6, 1991, p. 5.

Aici intră diferite probleme, care privesc Biserica în fața societății, cum ar fi de pildă Biserica și problemele sociale, Biserica și problema familiei, Biserica și problemele economice, atitudinea, pe care o are Biserica față de proprietate, de capital și de muncă, față de educația tineretului, Biserica în relațiile internaționale, etc. Este necesar să urmărim tot ce s-a făcut sau se face în această privință, spre a înțelege mai bine rostul aplicării principiilor creștine în viața contemporană³.

Oricât de perfecționate ar fi tehnicile asistenței sociale, dacă nu cuprind în ele sâmburele care te propulsează spre utilitate și eficiență – mila creștină, iubirea aproapelui, înțelegerea, toleranța – zadarnice sunt încercările asistentului social de a le pune în aplicare, pentru că omul aflat la suferință vine spre el ca la un duhovnic, descoperindu-și sufletul și cerându-i ajutorul pentru a putea ieși din situația critică în care se află în domeniul asistenței sociale, trebuie să existe mereu o strânsă colaborare între specialist – asistentul social – și Biserică spre a reuși, ca terapia socială să aibă cele mai bune efecte. Sunt mulți preoți care la Sfânta Taină a Mărturisirii sugerează credincioșilor drept canon ajutorul dat unei familii în suferință, acțiuni de binefacere, de milostenie, grijă pentru un copil orfan sau părăsit.⁴

Așadar, observăm de la început că toată activitatea socială a Bisericii se integrează misiunii interne a acesteia, de aceea, înainte să vorbim despre asistența socială a Bisericii, trebuie să vorbim despre misiunea internă a Bisericii lui Hristos.

1. Misiunea internă a Bisericii

Înainte să teoretizăm cu privire la misiunea internă a Bisericii este necesar să accentuăm fundamentarea doctrinară a misiunii ortodoxe. Astfel, vorbim despre temeiurile doctrinare ale misiunii, cel divin, cel eclesiologic, cel antropologic și, în fine, cel legat de

³ Vasile Ispir, *Curs de îndrumări misionare*, Editura Buna Vestire, București, 1929, p. 399

⁴ Florica Mănoiu, Viiorica Epureanu, *art.cit.*, p. 7.

importanța covârșitoare a Cincizecimii cu privire la misiunea Bisericii, atât internă, cât și externă. Temeiul divin are în esență legătură cu trimiterea Sfântului Duh de către Tatăl în lume, dar și trimiterea Fiului în lume de către Tatăl și Duhul Sfânt la plinirea vremii (Galateni IV, 4). Acest temei descoperă taina Sfintei Treimi în raport cu omul și creația în baza apropierii. Toată această lucrare a Sfintei Treimi este dovada iubirii cu care a fost binecuvântată creația, este hotărârea veșnică a lui Dumnezeu de a mântui și sfinți toate cele existente, aceste lucrări ale Persoanelor Treimice dovedind acte temporale prin voința lui Dumnezeu⁵.

Înțelegând importanța temeiurilor doctrinare ale misiunii, să vedem în ce constă misiunea internă a Bisericii. Dacă prin misiunea externă a Bisericii se urmărește răspândirea creștinismului la cei necredincioși, prin misiunea internă cu mijloacele ei specifice se urmărește întărirea Bisericii de acasă prin lupta împotriva relelor societății, prin mișcarea socială în creștinism, prin formarea și transfigurarea creștinilor ortodocși, ca bază pentru înfăptuirea operei misionare externe a Bisericii. Astfel, misiunea internă este activitatea care întărește misiunea externă, iar cea externă este reflexul vieții religioase ce nu se poate manifesta decât pe fundamentul activității misionare interne. Această activitate este în legătură cu evanghelizarea poporului, cu misionarismul în popor, cu tâlcuirea în popor a sfântelor evanghelii, pentru ca poporul lui Dumnezeu să devină luminat în spiritul Evangheliei lui Hristos⁶. Textul scripturistic ce fundamentează misiunea internă este cel de la Luca XXIV, 47: „și să se propovăduiască întru numele Lui pocăința și iertarea păcatelor în toate neamurile începând de la Ierusalim” adică de acasă și apoi să răspândim Evanghelia la toate neamurile (misiunea externă). Avem exemplul Mântuitorului, Care și-a început activitatea din Palestina, în sânul poporului iudei, ceea ce învederează că, odată cu activitatea în afară de biserică, misionarul

⁵ Gheorghe Istodor, *Introducere în misiologia ortodoxă*, Editura Do-Minor, București, 2009, p. 20.

⁶ Vasile Ispir, *Curs de îndrumări misionare*, Editura Buna Vestire, București, 1929, p. 153.

este obligat să se ocupe de situația poporului din sânul căruia pleacă după exemplul Mântuitorului: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel: (Matei XV, 24)⁷.

Lacunele activității misionare interne ale Bisericii se văd mai ales în dezvoltarea sectarismului în biserică, adică acei oameni care caută să interpreteze Sfânta Scriptură într-un anumit fel încât ajung să nu se mai supună hotărârilor tradiționale bisericești și nu vor să recunoască autoritatea bisericească. Alături de această prioritate a misiunii interne, predicarea evangheliei trebuie să aibă în vedere și mizeria socială ca imoralitate dar și fenomenul imigrației etc. Deoarece prioritatea este implementarea misionară a unei adevărate „cruciade a sufletelor”⁸, adică a cuceririi și salvării sufletelor creștinilor pentru Hristos.

Trebuie, de asemenea, să nu confundăm misiunea internă cu pastorația, activitatea misionară aduce la biserică, pe când cea pastorală menține în biserică, de aceea activitatea misionară poate fi îndeplinită și de credincioși laici, pe când activitatea pastorală este destinată chemării exclusive a preotului. Deși merg împreună, totuși misiunea internă pregătește pentru oficiul superior al păstorului⁹.

Cuvântul „misiune internă” este un cuvânt nou în arealul teologiei creștine, provenit din lumea evanghelic-protestantă, de la Johann Hinrich Wichern (1808-1881) care a scris o lucrare asupra misiunii interne a Bisericii Evanghelice Germane: „Die innere Mission der deutschen evangelischen Kirche. Eine Denkschrift an die deutsche Nation”, apărută în anul 1849 la Hamburg, fiind apoi generalizată și în cadrul teologiei catolice sau ortodoxe. Dincolo de tratat, Wichern a înființat o casă de patronaj „Das rauhe Hans” în Hamburg în 1833, cu scopul de a îngriji pe cei sărmani, părăsiți sau decăzuți în lăuntrul comunității evanghelice, din cauza războaielor napoleoniene a liberalismului economic, a filosofiei utilitariste a lui Bentham, dar și influenței tot mai mari a curentelor materialiste, care au transformat din temelii societatea germană, transformând-o într-o

⁷ *Ibidem*, pp. 154-157.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, pp. 158.

societate în care concurența animalică devine prioritară, din care trebuia să iasă învingător cel mai bine echipat din punct de vedere trupest, din cauză că viața omului este comparată în filosofia interbelică (ca și acum) cu viața animalului¹⁰.

Această activitate creștină, centrată pe filantropie a fost numită misiune internă și are la bază două motive: primul este loialitatea față de Mântuitorul Iisus Hristos, având certitudinea că învățătura Lui este cea adevărată; al doilea motiv al misiunii interne este legat de responsabilitatea socială ce o avem față de semenii noștri, această concepție socială face din creștinism o unitate în cadrul istoriei religiilor.

Misiunea internă se bazează în implicarea social – pe iubirea față de aproapele, având ca deziderat atât mântuirea personală a omului, cât și pe cea comunitară, ca o consecință a credinței și doctrinei Bisericii. Între mijloacele și metodele misiunii interne, menționăm pe cele de ordin social, moral și cultural. Din perspectiva Prea Sfințitului Bartolomeu Stănescu, se disting între căile misiunii mijloace culturale, de moralitate și de asistență materială.

2. Asistența socială a Bisericii în perioada primară și în zilele noastre

Când evaluăm implicarea socială a Bisericii, trebuie să ne raportăm la perioada primară a acesteia, chiar dacă unii sceptici și critici ar putea aduce obiecții cu privire la diferențele sociale și instituționale între perioada antică a apariției istorice a Bisericii și perioada post-modernă a acesteia în contemporaneitate. Chiar dacă sunt și diferențe clare între cele două epoci amintite, totuși există și foarte multe similitudini care țin în special de sărăcie, de instabilitate socială și de un anumit tip de dependență în care trăiește omul contemporan, foarte apropiat de structurile sclavagiste ale societății păgâne romane. Mai mult, faptul că în perioada cruntă a persecuțiilor romane s-a putut face asistență socială, care a luat mare amploare după Edictul de toleranță din 313 d.Hr. al Sfântului împărat

¹⁰ *Ibidem*, p. 159.

Constantin cel Mare, cu atât mai mult se poate face asistență socială în zilele noastre, mai ales după prăbușirea sistemului dictatorial ateu comunist.

Când vorbim despre asistența socială în Biserică, trebuie să facem referire la personalitatea centrală a acesteia: Sfântul Vasile cel Mare. Activitatea depusă de el pe tărâmul asistenței sociale, numită „vasiliada”¹¹ reprezintă începutul organizat al asistenței sociale în Biserică. Dar și ceilalți Sfinți Părinți au avut preocupări legate de asistența socială. Dacă în Sparta antică, copiii cu deficiențe vizibile la naștere erau selectați și aruncați în prăpastie de pe muntele Taiget¹², creștinismul atrage pe săraci în centrul său de activitate.¹³

Sfântul Vasile cel Mare, referindu-se la cei aflați în suferință a scris omilii la textul „voi dărâma ființele mele și mai mari le voi zidi”. La baza activității filantropice au stat două idei: egalitatea dintre oameni și bolnavul ca victimă a sărăciei. Sfântul Vasile se

¹¹ Semnificativă în acest sens este Scrisoarea 94 adresată guvernatorului provinciei Capadocia. Din răspunsul său, care pentru frumusețea sa complexă merită a fi redat, rezultă deodată și amploarea Vasiliadei, precum și grija deosebită a Bisericii față de cei nevoiași, și personalitatea deosebită a marelui Ierarh. În scrisoare, între altele, îl întreabă pe guvernator: “Ce greșim noi față de Stat, sau ce fel de interes obștesc, mic sau mare, se nesocotește dacă noi ne administrăm singuri Bisericile? Afară, poate, de cazul că ar putea spune cineva că aducem prejudicii statului atunci când ridicăm Dumnezeuului nostru câte un lăcaș de rugăciune mai spațios, cu câteva locuințe în jurul lui, din care una mai arătoasă rezervată Episcopului, iar celelalte mai modeste pentru slujbașii bisericești din subordine...pe cine neîndreptăm, noi oare când construim hoteluri și aziluri pentru străinii care vin pe la noi în trecere și care au vreo suferință de tămăduit? Sau, în sfârșit, când facem așezăminte trebuitoare ușurărilor cu infirmieri, doctori, animale pentru povoaară, cu personal auxiliar? Căci a fost nevoie, într-adevăr, să mai prevedem aici și multe feluri de meserii și ateliere necesare vieții precum și tot ceea ce mintea omenească a putut născoci pentru menținerea unei vieți onorabile. În fine și alte spații pentru diferite munci manuale; lucruri care în totalitatea lor sunt o adevărată podoabă pentru orașul nostru.” (Ion Vicovan, *Dați-le voi să mănânce!. Filantropia creștină: istorie și spiritualitate*, Ed. Trinitas, Iași, 2001, p. 82)

¹² Ilie Stănică, Mariana Popa, *Elemente de psiho-pedagogia deficiențelor de auz*, București, 1994, p. 154.

¹³ Nicu Cotlarciuc, *Ocotirea socială și Biserica*, Cernăuți, 1921, p. 2.

referă la sărăcie în felul următor: „Dacă toți și-ar împărți deopotrivă averile și le-ar da săracilor, atunci fiecare ar putea primi puțin pentru îndestularea nevoilor lor. Atunci cel care iubește pe aproapele său ca pe sine însuși n-ar avea mai mult decât semenul său, ori tu ai mai multe bogății? De unde această inegalitate în averi? Negreșit, de acolo că preferi propria-ți desfătare în locul ajutorării celor mulți. Prin urmare, cu cât îți înmulțești avuția, cu atât îți împuținezi dragostea de aproapele”¹⁴. Cea mai importantă faptă a Sfântului Vasile cel Mare în domeniul carității a fost înființarea Așezământului de la Cezareea.

Acțiunea Sfântului Vasile nu s-a limitat numai la a asigura hrana zilnică, ci avea în atenție și îngrijirea leproșilor, asigurarea unui adăpost bătrânilor nevoiași (aziluri), case de oaspeți, școli în care copiii învățau carte și meserii. Pentru întreținerea Așezământului, înșiși infirmierii lucrau în ateliere aducând cele necesare funcționării. Faima câștigată în timp de acest așezământ a atras vizitatori cu stare, care contribuiau cu diferite sume și obiecte. Pilda Sfântului Vasile a constituit îndemn și pentru alți creștini.¹⁵ Astfel Sfântul Efrem de Edessa, a clădit în 375 d.Hr. un spital cu capacitate de 300 de paturi pentru bolnavii de ciumă. După spusele

¹⁴ Ioan Gh. Coman, *Rolul social al milei creștine la părinții capadocieni*, București, 1945, p. 5.

¹⁵ Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur comunitatea model, spre care a tins în activitatea sa de păstor fie la Antiohia, fie la Constantinopol, a rămas cea din Biserica primară, descrisă de cartea Faptele Apostolilor. De aceea, el dă mereu ca exemplu pe cei dintâi creștini, care au depus la picioarele apostolilor tot ce aveau, urmând să primească fiecare după nevoie. El spune că dacă bogății și-ar vinde bunurile lor, nu ei ar deveni săraci, ci săracii ar deveni bogăți. Pe la anul 390, pe vremea când era preot și predicator în Antiohia, arată cum se desfășura activitatea filantropică a Bisericii în orașul amintit. El afirmă că multe văduve și fecioare erau întreținute zilnic. În acest scop, Biserica folosea, în afară de veniturile ei, donații din partea creștinilor modești și nicidecum din partea vreunui bogat. Lista celor sprijiniți de Biserică cuprindea un număr de 3000 de nume. În afară de aceștia, Biserica oferea ajutor celor închiși, bolnavilor, celor săraci, străinilor, infirmilor și tuturor celor care așteptau alimente și haine. Sfântul Ioan nu mai pune la socoteală pe cerșetorii ocazionali, care, de asemenea, se ridicau la un număr destul de mare (Ion Vicovan, op.cit., p. 84).

Fericitului Ieronim, văduva Fabiola și Sfânta Paula și-au clădit și ele câte un spital. La fel Sfântul Ioan cel Milostiv a ridicat în anul 610 d.Hr. mai multe spitale în Alexandria. Sfârșitul „Vasiliadei” a fost declanșat din cauza mai multor cutremure ale vulcanului Ange. Ce a reușit să rămână în picioare a fost devastat mai târziu în 1024 de cuceririle islamice.¹⁶

În veacul apostolic, asistența socială se realiza sub trei forme:

1 – ofranda, se aducea pâine, vin și apă.

2 – colecta – în anul 44 d. Hr, Biserica din Antiohia face într-o vreme de foamete, o bogată colectă pentru Biserica din India și trimite aceste ajutoare prin Sfinții Apostoli (F.A. 11, 27-30).

3 – agapa – dacă ofranda și colecta existau și la iudei, agapa este specifică creștinilor deoarece temelia acesteia este făcută de Însuși Iisus Hristos, care a instituit Sfânta Euharistie la o masă comună; multe locuri din Sfânta Scriptură arată, printre creștini această practică: F A 2, 46; 20, 6-11; I Cor 11, 33.

Slujirea Noului Testament nu se poate descrie folosind termenii de autoritate sau de dominație, pentru că autoritatea apostolică a fost înțeleasă ca slujire „Deși sunt liber față de toți, m-am făcut rob al tuturor, ca să dobândesc pe cei mai mulți” (I Cor. 9, 19) spune Sfântul Apostol Pavel, arătând prin aceasta că libertatea creștină implică responsabilitate pentru adulți.¹⁷ Astfel suntem îndreptățiți să afirmăm că adevărata diaconie, slujire și asistență socială este insuflată de Mântuitorul Iisus Hristos și Biserica Sa ca rezultat al activității și învățaturii Sale pe pământ.

Cei care se întreabă astăzi „Biserica de ce nu se implică?” demonstrează că nu-și cunosc istoria propriei Biserici și chiar a propriei existențe. Cei care critică neîmplinirea Bisericii în anumite activități, cei care sunt nemulțumiți de activitatea ei din punct de vedere social, trebuie să fie nemulțumiți de ei înșiși, care, ca adevărați creștini, nu au făcut nimic pentru Biserică și pentru

¹⁶ Sf. Vasile cel Mare, *Cuvânt în Duminica a XII-a după Rusalii*, trad. de Dumitru Fecioru, Mitropolia Olteniei, 1968, nr 9-10, p. 785.

¹⁷ Antonie Plamădeală, *Biserica slujitoare în Sfântul Scriptură*, în Sfântul Tradiție și în teologia contemporană, teză de doctorat, în ST, nr 5-8/1972, pp. 280-281.

aproapele.¹⁸ Într-un sens larg acceptat, asistența socială cuprinde „un ansamblu de instituții, programe, măsuri și activități personalizate de protejare a unor persoane, grupuri, comunități cu probleme sociale, aflate temporar în dificultate, în criză și deci vulnerabile.”¹⁹

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat prin hotărârea nr. 3336 din mai 1997 „Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială a BOR”, prin care activitatea social-caritativă se structurează într-un cadru organizat și coerent, fiind realizat de asistenți sociali, teologi profesioniști pregătiți în cadrul secțiilor de asistență socială din Facultățile de Teologie din țară și de asistenți medicali pregătiți în Școli Postliceale Teologico-sanitare din cadrul Patriarhiei. În cadrul Sectorului „Biserica și Societatea”, la nivelul Patriarhiei Române, funcționează Biroul de Asistență Socială al Patriarhiei Române. De aici se coordonează și se îndrumă activitatea socială în cadrul Patriarhiei Române, potrivit îndrumărilor Sfântului Sinod și se analizează problemele legate de activitatea socială și filantropică a Bisericii, prezentând Sfântului Sinod propuneri în vederea îmbunătățirii acesteia.

La nivelul Administrației Patriarhale, a luat ființă în anul 1993, Sectorul pentru Opera de Caritate „Diaconia” care își propune sprijinirea diferitelor instituții bisericești pentru inițierea unor activități cu caracter social precum și înființarea unor instituții de asistență socială sau gestionarea unor programe de asistență socială și religioasă.

Biserica are în vedere rezolvarea tuturor problemelor cu care se confruntă de la prozelitism religios la prostituție, de la satanism și ocultism la avort și clonare. Lumea este creația întregă pe care Dumnezeu a iubit-o atât de mult, încât pentru slujirea ei spre mântuire, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său (In 3, 16-17), care la rândul Său trimite pe Apostoli și prin ei Hristos trimite Biserica însăși.

¹⁸ Daniel Necula, *Biserica de ce nu se implică?*, în rev Glasul Adevărului, edit Ep. Buzăului, an XI, nr. 110-112, ian.-mart. 2000, p. 122.

¹⁹ Elena Zamfir, *Dicționar de Sociologie – Asistență socială*, Editura Babel, București, 1998, p. 46.

Slujirea pe care Biserica este datoare lumii după exemplul capului ei, Hristos, care n-a venit să I se slujească, ci ca El Însuși să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți (Mc 10, 45).²⁰

Cu privire la sărăcie, părintele Arsenie Boca ne arată că percepția pe care o avem față de una sau alta dintre stările materiale ne poate schimba conduita de viață. Astfel: „nu sărăcia te mântuiește, nici bogăția nu te osândește; precum nici bogăția nu te mântuiește, nici sărăcia nu te osândește, ci cum ai sufletul tău și față de bogăție și față de sărăcie. Ești sărac și zorit cu gândul după avere, iată că nu te mântuiește sărăcia ta. Ești bogat, dar desfăcut cu inima de bogăția ta, iată că nu te primejduiește bogăția ta. Cum stai cu sufletul și față de una și față de alta, de la asta atârnă mântuirea sau osânda ta”²¹.

Sărăcia este imposibilitatea unei persoane de a-și satisface necesitățile de azi și probabilitatea scăzută de a le satisface în viitor. Deci, sărăcia afectează negativ durabilitatea vieții unei persoane. Pe de altă parte, săracii sunt acele persoane care au un grad de confort mult mai scăzut și, respectiv, calitatea vieții lor este mult inferioară comparativ cu alte categorii de populație. Sărăcia presupune confort scăzut în viața cotidiană a unei persoane, cauzat de lipsa (ineficiența) unor resurse, bunuri sau posibilități.

²⁰ Suportul acestei forme de filantropie este slujirea Domnului nostru Iisus Hristos, în toată complexitatea și autenticitatea Sa. Fiul lui Dumnezeu “nu a venit să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți” (Marcu 10, 45). Hristos unește “măreția Fiului cu smerenia robului și fundamentează adevăratul tip de slujire”, slujirea jertfelnică. Unicul scop al slujirii lui Hristos a fost, deci, mântuirea omului, expresia dragostei Lui față de acesta. Fiid trimis de Dumnezeu Tatăl ca să slujească omului, înseamnă că, așa cum spune Anthony T. Hanson, “într-un fel Dumnezeu Însuși este Dumnezeu – Slujitor”. Dimensiunea slujirii lui Hristos este dată de actul întrupării Sale, care prin semnificația adânc umană, ne învață că iubirea creștină a omului lui poate fi mărginită la ceea ce se numește adesea latura spirituală a vieții, nesocotind viața lui zilnică, ci trebuie să cuprindă în acțiunea lui pe omul întreg, în situația lui obiectivă în care se găsește. (Mihai Vizitiu, *Filantropia divină și filantropia Bisericii după Noul Testament*, Editura Trinitas, Iași, 2002, pp. 114-115).

²¹ Arsenie Boca, *Cuvinte vii*, Editura Charisma Advertising, 2006, p. 10.

Alături de sărăcie, o provocare deosebită la adresa misiunii eclesiale, ce are legătură cu asistența socială îl reprezintă fenomenul migrației. Tipurile de migrație/imigrație cu care se confruntă autoritățile române sunt similare celor întâlnite în toate celelalte State Membre ale Uniunii Europene (UE) și care sunt reglementate prin mecanisme concertate și agreeate la nivel comunitar: imigrație permanentă legală (în special pentru reîntregirea familiei, căsătorie cu un cetățean român, repatriere); imigrație temporară legală (în această categorie se încadrează studenții, lucrătorii – așa numita „migrație de înlocuire” , refugiații și azilanții); migrație ilegală de tranzit; migrație circulatorie cu ajutorul rețelelor migratorii (legală sau ilegală). *Gestionarea benefică a imigrației* este deci echivalentă cu *gestionarea eficientă și eficace* a resurselor publice alocate pentru crearea și aplicarea legislației specific domeniului și a instituțiilor implicate, precum și pentru preîntâmpinarea unor riscuri și vulnerabilități sistemice sau sectoriale generate de imigrația ilegală, contrabanda de migranți, traficul de persoane. În același timp, ea reprezintă și un model funcțional și instituțional de adecvare la obiect, un cadru normative în raport cu dimensiunea de „normalitate” configurată de legislația europeană specifică și premisele aderării la spațiul Schengen.

Migrația legală – care ar trebui să fie reglementată prin norme clare, transparente și echitabile; în același timp se va ține cont de faptul că fiecare stat membru trebuie să păstreze controlul asupra numărului de lucrători migranți pe care îi poate integra pe piața forței de muncă, acordând atenția cuvenită preferinței comunitare; în toate statele membre, definirea noțiunii de „integrare” are o componentă ce ține de „asimilare” și o alta care este tributară „multiculturalismului”, dar ponderea care este acordată uneia sau alteia dintre cele două domenii este extrem de diferită. Există experiențe diferite, există o istorie diferită la expunerea societăților europene, la fenomenele migratorii moderne și contemporane, după cum există și modalități diferite de a integra potențialul beneficiilor imigrației în politicile de dezvoltare particulară proprie fiecărui stat comunitar. În vreme ce unele țări sunt în etapa gestionării eficiente a controlului accesului pe teritoriul național, altele operaționalizează

concepte specific „asimilării” sau încurajează experiența „multiculturalismului”.

3. Concluzii

Am observat cât este de importantă asistența socială a Bisericii ce presupune în mod direct o responsabilitate socială a fiecărui creștin ortodox. Trebuie să precizăm că implicarea socială ca manifestare concretă a ethosului misionar ortodox în plan intern, este și rămâne o prioritate doar în plan social, dat fiind faptul că în ansamblul vieții religioase ortodoxe cu scop soteriologic prioritatea absolută se regăsește deplin în aspectul liturgic al vieții de comuniune cu Dumnezeu, prin Biserica Sa. Această precizare este fundamentală, deoarece confuzia, sau, mai grav, inversarea acestor priorități transformă ființial Biserica într-o instituție cvasi-lumească, dar cu aparența transcendenței și a structurii sale hristice, structură ce ni-l descoperă ca prezență reală și continuă pe Hristos Cel înviat, Dumnezeu adevărat și Om adevărat. Inversarea valorică amintită ar face – cum constatăm la multitudinea denominațiilor ce pretind a fi creștine – ca Biserica Mântuitorului să semene mai mult cu lumea decât cu El, Capul Său.

De asemenea, cele două provocări majore la care trebuie să răspundă implicarea socială a noastră sunt sărăcia și imigrația. Prima este universală în temporalitatea istorică a omului, chiar dacă formele sale de manifestare diferă de la o perioadă istorică la alta. În schimb, imigrația este un fenomen nou, cu substrat social evident, cauzele acestuia fiind aproape în totalitate economico-sociale. Cele două provocări sunt grave și periculoase în sine, dar mai ales cu privire la consecințele acestora. Astfel, sărăcia socială în evaluare misionară este expresia sărăciei duhovnicești, a lipsei vieții religioase autentice a omului contemporan, a predispoziției omului autonom, desacralizat și chiar decreștinat de azi de a-l exclude pe Dumnezeu din viața lui. În plus, gravitatea sărăciei sociale constă, dincolo de greutățile cotidiene majore, în implicațiile morale ce riscă să-l dezumanizeze pe cel sărac. Sărăcia nu este în sine nici virtute, nici păcat, poate deveni virtute doar dacă remediul ei se întemeiază în primul rând pe

îmbogățirea în Dumnezeu, cea materială după exemplul lui Iov adăugându-se, dar poate deveni păcat dacă invidia și răutatea celui sărac devin o a doua „natură” a acestuia. Nu trebuie uitat nici faptul că sărăcia fără duhovnic nu se poate gestiona și conduce la promiscuitate accentuată, la compromis și la expunerea vulnerabilă față de tehnicile de manipulare a celor ce au resursele materiale în cadrul societății de azi. Imigrația – pe de altă parte – are consecințe grave la adresa familiei în ansamblu și cu privire la educația și creșterea duhovnicească și trupească a copilului în societatea românească contemporană.

Nu în ultimul rând, implicarea socială a Bisericii trebuie să fie bazată pe marea virtute creștină a discernământului duhovnicesc, pe înțelegerea exactă a diferențelor psihologice și sociale dintre dorințe și nevoi și mai ales pe descurajarea patimilor și a modului de viață dezumanizat. Mai bine spus, orice formă de asistență socială nu trebuie în nicio situație să „hrănească” patimile sau lenea omului comod și indiferent religios de astăzi sau, mai grav, să încurajeze cerșetoria ca pseudo-asistență socială. În concluzie, întreaga asistență socială ortodoxă trebuie să izvorască din iubirea lui Dumnezeu și a noastră față de om și să reflecte ambivalența atitudinii noastre sociale autentice: să fim plin de milă și dragoste față de păcătos și fără milă față de păcatele acestuia.